

KUYISH KASALLIGI KECHISHINING OG'IRLIK DARAJALARINI BAHOLASHDA BIOKIMYOVIY VA IMMUN TIZIMNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Xamdullayeva N.

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik laborator
diagnostikasi kursi bilan kafedrası I-kurs magistranti;*

Qudratova Zebo Erkinovna - PhD,

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik laborator
diagnostikasi kursi bilan kafedrası dotsenti;*

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti

O'zbekiston Respublikasi, Samarqand

Annotatsiya: Kuyish kasalligi inson organizmida jiddiy va ko'p tizimli o'zgarishlarga sabab bo'lib, tezda diagnostika va davolashni talab qiladi. Kuyish jarohatlari og'irlik darajasiga qarab organizmda bir qator biokimyoviy va immunologik jarayonlarni boshlaydi. Bu jarayonlar kuyishning og'irlik darajasini baholash va davolash strategiyasini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Biokimyoviy tahlillar va immun tizimining javoblari kuyishning kechish jarayonini kuzatishda yordam beradi va bemorning tiklanishini oldindan prognozlashga imkon yaratadi. Kuyish kasaligida qondagi muhim bir qancha immunologik va biokimyoviy tahlillar yo'lga qo'yilmaganligi dolzarbligicha qolmoqda [1,2].

Kalit so'zlar: immunologik xususiyatlar, poliorgan yetishmovchiligi sindromi, infeksiyalar, kuyishning og'irligi

Hozirgi kunda kuyish kasalligi tibbiyotning eng jiddiy muammolaridan biri bo'lib, uning og'ir shakllari klinik va laborator ko'rsatkichlarda ko'plab o'zgarishlarga olib keladi. Og'ir kuyishlar nafaqat terining keng miqdordagi shikastlanishiga, balki organizmning umumiy gomeostazining va immun tizimining jiddiy buzilishlariga ham sabab bo'ladi. Bu jarayonlarni, ayniqsa, og'ir kuyishlar bilan bog'liq biokimyoviy va immunologik ko'rsatkichlarni o'rganish muhim ahamiyatga ega [4,7,9].

Yangi usullarni ishlab chiqish, inson organizmining biologik suyuqliklarining hujayrali va molekulyar tarkibini o'rganish va ularni klinik laboratoriya diagnostikasiga joriy etish kasalliklarni davolash samaradorligini oshirishga va jabrlanganlarning mehnatga layoqatlilik vaqtini qisqartirishga yordam beradi [3,5,7,9].

Umumiy klinik va biokimyoviy qon tahlillari hozirda kuyish jarohati bilan og'rigan bemorlar holatini nazorat qilish uchun eng ko'p ishlatiladigan usullardan biridir. Umuman olganda, ushbu tahlillarda aniqlangan asosiy parametrlar kuyish kasalliklarini diagnostika qilish va boshqarish uchun yetarli hisoblanadi. Biroq, ba'zi

laboratoriya ko'rsatkichlari, masalan, avtotransplantatsiya operatsiyalari kabi davolash jarayonlarida ishlatilayotgan ko'rsatkichlar hozirda keng qo'llanilmayapti [1,2,3,4].

Kuyish jarohati natijasida ko'pincha bir nechta organlar funktsiyasining buzilishi, ya'ni poliorgan yetishmovchiligi sindromi (POS) rivojlanadi. POS bemorning yoshi va jinsiga qarab rivojlanishi mumkin, uning rivojlanishi quyidagi tarzda amalga oshadi: organlar va to'qimalarning gipoperfuziyasi, gipoksiya, DVS sindromi, metabolik buzilishlar va bir nechta organlarning disfunktsiyasi. Kuyishning og'irligi va uning oqibatlari, ayniqsa, chuqur kuyishlar, infeksiyon asoratlari va immun tizimining buzilishi, tibbiyotda dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Shuning uchun kuyish kasalliklarining immunologik va biokimyoviy xususiyatlarini o'rganish, ularning diagnostikasini va davolash usullarini takomillashtirish muhimdir. Kuyish kasalliklarining ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlari ko'p. Ayniqsa, og'ir kuyishlar, kasalliklar, reabilitatsiya va operatsiyalar ko'p miqdorda xarajatlarni talab qiladi. Chuqur kuyishlar bilan bemorlarni uzoq muddat davolash nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy muammolarni ham keltirib chiqaradi. Har yili kuyishlar natijasida o'lim darajasi yuqori bo'lib qolmoqda, bu esa ushbu sohada samarali davolash usullarini ishlab chiqish zarurligini tasdiqlaydi. Muhim shundaki, buning asosiy sababi klinik diagnostik laboratoriya tahlillarining yetarlicha ishlatilmasligidir [10].

Kuyish kasalligi turli tizimlarga, ayniqsa immun tizimiga va biokimyoviy jarayonlarga ta'sir qiladi. Kuyishlar natijasida immun tizimi yallig'lanish, infeksiyalar va metabolik buzilishlarga qarshi faollashadi. Biroq, chuqur kuyishlar va katta shikastlanishlar immun tizimini zaiflashtirib, infeksiyalar va boshqa asoratlarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Immunologik va biokimyoviy ko'rsatkichlar kuyish kasalligini baholash va davolashda muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun bu ko'rsatkichlarni o'rganish va to'g'ri baholash zamonaviy tibbiyot uchun muhimdir [8,9,10].

Shu boisdan, kuyish kasalliklari va ularning immunologik va biokimyoviy xususiyatlarini o'rganish ilmiy tadqiqotlar uchun juda muhimdir. Ushbu sohada olib borilayotgan tadqiqotlar va yangi diagnostika va davolash usullarini ishlab chiqish sog'liqni saqlash tizimini yaxshilashga yordam beradi. Kuyishlar bilan bog'liq immunologik va biokimyoviy ko'rsatkichlarning xususiyatlari, ayniqsa, chuqur kuyishlar va ular bilan bog'liq asoratlari ilmiy tadqiqotlar va amaliy tibbiyot uchun dolzarb mavzu bo'lib qolmoqda. Ushbu muammoning dolzarbligi bemorlar holatini aniq baholash va samarali davolashni ta'minlash uchun ilmiy tadqiqotlarni davom ettirishni talab qiladi [7,8].

Kuyishlar teri va uning qo'shimchalari uchun eng xavfli shikastlanishlardan biridir. Turli mualliflarning ma'lumotlariga ko'ra, kuyishlar va kuyish kasalliklari barcha jarohatlar orasida 6,1% dan 38,4% gacha bo'lgan ulushni tashkil etadi, va

kuyishlardan o'lim darajasi yuqori bo'lib qolmoqda, ayniqsa toksikemiya va septikotoksinemiya bosqichlarida. O'zbekiston va chet elda kuyishlarni davolashda boy tajriba mavjud bo'lsa-da, bemorlarning 40% dan ko'prog'i nogiron bo'lib qoladi, bu esa ushbu muammoni jiddiy tibbiy va ijtimoiy masalaga aylantiradi [2,5,8,9].

Kuyish kasalligi inson organizmi uchun jiddiy tahdid bo'lib, sezilarli fiziologik va psixologik zararni keltirib chiqaradi. Uning turli darajalari organizmga turli yo'llar bilan salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Kuyishlar dunyo bo'ylab kasalliklar va baxtsizlik holatlarining asosiy sabablari sifatida o'rin egallaydi va bu kasallikning dolzarbligi har yili ortib bormoqda. Kuyishlar faqatgina fizik shikastlanishlar bilan cheklanmaydi, balki turli organlar va tizimlarga ta'sir qiluvchi xronik asoratlarga ham olib kelishi mumkin. Kuyishning og'irligi bemorni shifoxonada davolash usulini belgilashda muhim rol o'ynaydi. Kuyishning darajasi, shikastlangan yuzaning maydoni va shikastlanish chuqurligi hisobga olinadi. Biroq, klinik ko'rsatkichlar bilan birga laboratoriya tadqiqotlarini o'tkazish ham muhimdir. Ushbu tahlillar yordamida bemorning umumiy holatini, infeksiya darajasini va organizmning o'zgarishlarga qanday javob berishini baholash mumkin [1,2,3].

Kuyish kasalligining klinik tasnifi va davolash usullari zamonaviy tibbiyotda doimiy ravishda rivojlanib, yangilanib bormoqda. Biroq, kuyish kasalligining og'ir shakllari va mumkin bo'lgan asoratlari holatlarida tez diagnostika va to'g'ri klinik yondashuv ayniqsa muhimdir. Laboratoriya tadqiqotlari va ularning natijalari, shuningdek, zamonaviy diagnostika usullari ushbu jarayonni boshqarishda muhim rol o'ynaydi. Kuyish jarohatlari infeksiyalar rivojlanishi xavfi yuqori bo'lgan jarohatlardir. Bakteriyalar va boshqa patogenlarning ta'sirini bartaraf etish uchun mikrobiologik tadqiqotlar o'tkazilishi kerak. Ushbu tadqiqotlar infeksiyaning turini aniqlash va to'g'ri davolashni tayinlash imkonini beradi. Ayniqsa, mikrobiologik madaniyatlar va antibiotiklarga sezgirlikni tekshirish tahlillari infeksiyalarni aniq diagnostika qilish va davolashda juda muhimdir.

Shunday qilib, kuyish kasalligi tibbiyotning eng jiddiy muammolaridan biri bo'lib, uning og'ir shakllari organizmning umumiy gomeostazini va immun tizimini jiddiy buzilishlarga olib keladi. Bu jarayonlarni o'rganish, ayniqsa biokimyoviy va immunologik ko'rsatkichlarni o'rganish, kasallikni samarali davolash uchun muhimdir. Hozirgi kunda umumiy klinik va biokimyoviy qon tahlillari kuyish kasalligini boshqarishda keng qo'llaniladi, ammo ba'zi laboratoriya ko'rsatkichlari, masalan, autotransplantatsiya kabi jarayonlarda qo'llanilishi kerak bo'lsa-da, keng tarqalgan emas. Kuyish kasalligida poliorgan yetishmovchiligi sindromi kabi jiddiy asoratlari rivojlanishi mumkin. Shuning uchun kuyish kasalliklarini diagnostika qilishda immunologik va biokimyoviy ko'rsatkichlar muhim ahamiyatga ega [8,9].

Adabiyotlar ro'yxati

1. Abduhakimov B. A. et al. BOLALAR VA O'SMIRLARDA BIRLAMCHI TUBERKULYOZNING O'ZIGA XOS KECHISH XUSUSIYATLARI VA KLINIK-LABORATORIYA USULLARI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 32. – №. 3. – С. 139-143.
2. Бердиярова Ш. Ш. и др. КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНАЯ ДИАГНОСТИКА ФОЛИЕВОЙ КИСЛОТОДЕФИЦИТНОЙ АНЕМИИ //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 46-53.
3. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Axmadova P. ROLE OF CONDITIONALLY PATHOGENIC MICROFLORA IN HUMAN LIFE ACTIVITIES //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 29-32.
4. Muhamadiyeva L. A., Kudratova Z. E., Sirojeddinova S. Pastki nafas yo'llari patologiyasining rivojlanishida atipik mikrofloraning roli va zamonaviy diagnostikasi //Tadqiqotlar. Uz. – 2024. – Т. 37. – №. 3. – С. 135-139.
5. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norboyeva F. MODERN ASPECTS OF ETIOLOGY AND EPIDEMIOLOGY OF GIARDIAS //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 25-28.
6. Isomadinova L. K., Daminov F. A. GLOMERULONEFRIT KASALLIGIDA SITOKINLAR AHAMIYATI //Journal of new century innovations. – 2024. – Т. 49. – №. 2. – С. 117-120.
7. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Maxmudova H. MECHANISMS OF INFECTION BY ECHINOCOCOSIS //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 18-21.
8. Даминов Ф. А., Исомадинова Л. К., Рашидов А. ЭТИОПАТОГЕНГЕТИЧЕСКИЕ И КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ САЛЬМОНЕЛЛИОЗА //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 61-67.
9. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Baxromova M. AUTOIMMUNE DISEASES: NEW SOLUTIONS IN MODERN LABORATORY DIAGNOSTICS //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 78-81.
10. Бердиярова Ш. Ш. и др. УЗЛОВОЙ ЗОБ И ЕГО КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНАЯ ДИАГНОСТИКА //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 38-45.